

CRONICA

MATRAGUNA de Niccolò Machiavelli • În românește de N. Al. Toscani
• Teatrul Mic • Data premierei: 9 mai 1991 • Regia: Dan Micu • Decorurile, Puiu Antemir • Costumele: Maria Miu
• Distribuția: Mihai Dinvale (Callimaco), Adriana Șchiopu (Siro), Mișca Pănescu (Messer Nicia), Dinu Manolache (Ligurio), Coca Bloos (Sostrata), Nicolae Dincă (Părintele Timoteo), Oana Ioachim (Lucreția), Alexandru Agărici (Cintărețul).

TANDRĂ PERSIFLARE

Mătrăguna Teatrului Mic mi-a amintit, oricât ar părea de ciudată asocierea, un film al lui Franju din 1964, *Judex*, care prelua titlul, subiectul și procedeele vechii și, la acea oră, desuetele pelicule semnate de Feuillade în 1916. Era omagiul tandru-ironic al unui artist față de un alt artist, era nostalgia pentru ceea ce fuseseră filmele copilăriei dar și copilăria filmului.

Pentru cei ce cunosc textul piesei Mătrăguna de Machiavelli și mai ales reprezentările lui anterioare, spectacolul pus în scenă de Dan Micu constituie o surpriză, chiar un motiv de derută în primul moment: culorile nu sînt violente, compartimentul sonor nu te năucește, ritmul nu e «în drăci», cuvintele și gesturile nu sînt neapărat urzicioase. Regizorul preferă violenții suptele, și culorilor tari — nuanțele, pastelurile, degradurile.

Mătrăguna mi-a amintit delicatețea, discreția de bun gust din *Judex*, pentru că și Dan Micu privește, parcă, textul lui Machiavelli prin prisma unei experiențe culturale, artistice, dînd Comediei lui Callimaco și a Lucreției (cum se chema piesa în prima sa variantă tipărită) o savoare

deosebită, un farmec aparte. Spectacolul e plin de «citate», de sublinieri ce s-ar chema parodice dacă nu ar fi imblinzite de duloșie, cuprinde referiri subtile la un tip de montare apropiat de comedia dell'arte dar și de comedia burlescă americană — istorie, și aceasta, însă mai a zilelor noastre. Sînt preluate gaguri dintre cele mai frecvente utilizate dar preluarea e însoțită, cum spuneam, de subînțelese și amuzate semne ale citării. De pildă: un personaj leșe preocupat din scenă, culisele răsună de infernalele zgomete ale unor împiedicări succesive, iar personajul revine înîndu-se discret — și demn — de frunte; o ușă se deschide tainic cu scrișliile înfloritoare ce nu se mai sfîrșesc, dar personajele așteaptă ca și cum n-ar auzi nimic, răbdătoare — și demne — cu aerul că totul e în ordine; eternul intermediar al amurilor ilicite în comedia renașcentistă se întreabă dacă luna (adică aștrale) va fi prielnică intrigii lui și de la podul scenei se prăbușește o semilună de mucava, galbenă ca mămăliga noastră cînd era ea galbenă, pe care eroul o privește, demn, o clipă, cu cel nmi deplin firesc. Această imperturbabilă demnitate, amintind de Charlot ori de Malec înotînd seniorial într-un ocean de dezastru hazill, eceastă mină sobră ce zice, parcă, «ce gășii aici de risi!», acest aer de respectabilitate în plină dezlănțuire a fersii sînt, în spectacolul lui Dan Micu, surse ale unui umor de excelentă calitate. Hazul e discret și surprinzător, nouțatea constă tocmai în antologarea inteligent-surizătoare a celor mai vechi, mai bătute, mai răsufiate dintre cirlișele de teatru. Personajele intră și leș neconștient din incurcături, cu seriozitatea omului pătruns de ideea că are o treabă ce trebuie dusă la bun sfîrșit, care «n-a venit aici să se distreze»; interpreții se fac că nu ne văd, se fac că nu ne știu înșală, conștin însă pe complicitatea noastră avizată, pe cunoașterea unor scheme de spectacol pe care acum, lată, ni le amintim și le persiflăm, cu tandrețe, im-

preună. La spectacolul lui Dan Micu nu rizi cît te ține gura ci zimbești cît te ține sufletul. Și mințea. Rizi ca la filmele cu Stan și Bran văzute acum, nu așa cum ai fi rizi, poate, decă la vedea la premieră. Doar din cînd în cînd, printre chicotelii mărunțele, culte și profund mature, izbucnește și hohotul zdrăvăn al unui copil; pe care, surprins, îl descoperi așezat pe propriul tău fotoliu.

Desenat în linii subțiri, aproape invizibile și totuși extrem de precise, spectacolul nu este apărut de un anume indice de risc: dacă «pixul» actorilor nu urmărește exact, dar exact, contururile trasate, siluetele nu se mai decupează cu suficiență pregnantă, efectul scontat tinde să nu mai fie perceput. Au fost, mai ales în partea a doua, asemenea scăderi de intensitate, pasagere și, de fapt, lipsite de importanță; pentru că se mai mișca «referat» și fără rost un panou, mai răsunau din culise bătăile unei tobe care, pe scenă, rămînea neatinșă de veni-tul băi, spre stupefarea dezolat-jenată a toboșerului și farmecul se încheia iar, povestea se relua de acolo de unde, pentru moment, o pierdusem.

Mătrăguna prilejulește actorilor de la Teatrul Mic cîteva creații excelente, rigurose orchestrate, subordonate unei concepții unitare în ceea ce privește interpretarea. Vom începe cu Dinu Manolache pentru că rolul Ligurio marchează, credem, cea mai bună reușită a sa de pînă acum. Codoșul pe care-l interpretează, abordat într-un mod ne-clasic, nu e un Figaro zburdalnic ci un personaj sobru, pătruns de importanța sa în viața cetății (și în comedia Renașterii, poate și în tragediile ei, codoșul era efectiv un personaj extrem de important). Ușor blazat, ușor obosit, dar cu «ineltă conștință profesională», Ligurio al lui Dinu Manolache e creionat cu mină sigură, are un umor sec căruia nu-l lipsește însă căldura; e mereu cu un pas înaintea publicului pe care nu-l așteaptă să vină din urmă dar nici nu-l pierde vreo clipă, nu-l lasă să

COMICUL DECENT DAR DEVITALIZAT

Directoratul lui Alexa Visarion la Teatrul Mic ne-a propus cel de-al treilea spectacol al stagiunii 1990—1991, cu Mătrăguna lui Machiavelli, în regia lui Dan Micu. Nici cu acesta nu se produce revirimentul așteptat, dar măcar se pășește cu dreptul, spectacolul revendicîndu-se de la un stil și de la o atitudine culturală care îl onorează. Căci, în contextul actual al premierelor (nu numai) bucureștene, saturat de tente vulgare, gratuități grosiere, nudități nemotivate artistic și chiar obscenități, pentru a nu mai aminti de mo-

da, de-acuma «retro», a actualizării politice cu orice preț, Mătrăguna lui Dan Micu are calitatea de a se păstra la echidistanță de toate acestea, adoptînd — de cele mai multe ori — un ton sobru, echilibrat și decent, propice punctării efectelor comice cu un umor sec, neostentativ, dar cu ațit mai percutant. O partitură care putea conduce ușor la dezvoltări scenice licențioase și îngroșări comice e ținută în friu cu o mină regizorală sigură, preocupată mai mult de un posibil făgaș stilistic al comediei culte italiene, decît de

spumoasele efecte ce rezultă indeobște din confuzia acestora cu sursele latine și cu desfășurările ulterioare, proprii comediei dell'arte.

În această importantă calitate a spectacolului, ținînd și de doza lui efectelor, își are, însă, sursa și principala lui deficiență, constînd într-o progresivă devitalizare a comicului (vînos și suculent în piesă) într-o treptată și, de la un timp, supărătoare încetinire a ritmului reprezentăției, care uită să mai fie solicitant. Se ajunge aici și datorită unor evidente

ACOLADE

rătăcescă de capul lui. De o savoare comică foarte subtilă și totuși în forță, bătrînul soț încornorat Mitică Popescu conturează, cu artă, un personaj la care nu știi cît e prostie și cît credulitate, nu știi dacă este nărod sau un onest ațit de lipsit de fantezie încît ignoră posibilitatea lipsei de onestitate și nu știi, mai cu seamă, dacă nu cumva parcurge cu ațita devotament drumul celui înșelat doar pentru că... așa se cuvine să procedeze, în comedii, soțul bătrîn. Cu umor subțire deși îndrăzneț, acidulat, Nicolae Dinică joacă un călugăr «mahenghi» căruia îi place să participe la urzirea farselor pe cît îi plac

și banii cîștigați în acest fel, un călugăr desprins, e limpede, din Decameronul lui Boccaccio din Romeo și Julieta. Foarte generos gîndită este și partitura scenică a lui Callimaco, June cam vlăguit, cam șifonat, dar care trebuie să o seducă pe fnăra neprihănită soție a lui Nicia; doar așa e comedia! O partitură scenică excelentă, cum spuneam, de ale cărei oferte, uneori, Mihai Dinvale se achită mulțumitor. Schițe reușite — textul nu e foarte dornic în ceea ce privește personajele feminine — semnează Oana Ioachim (care se cuvine, însă, a-și corecta dicția defectuoasă) și Coca Bloos. Adriana Șchiopu,

într-un personaj care e mai mult al spectacolului decît al piesei, își află bine locul în ansamblu — fără supra-licitare (care ar fi fost păgubitoare), dar și fără sub-licitare. Bună, judicioasă măsurată, și prezența scenică, fără vorbe dar... cu melodie, a lui Alexandru Agarici.

Scenografia semnată de Puiu Antemir și Marla Miu urmează, inspirat, nota de haz discret a spectacolului, în care lucrurile sînt totdeauna ceea ce par a fi, dar și parafraza lor ironică.

CRISTINA DUMITRESCU

© Nicolae Dinică, Dinu Manolache și Mitică Popescu

ACOLADE

ACOLADE

ACOLADE

ACOLADE

carențe de distribuție, cea mai flagrantă fiind aceea a încredințării personajului Callimaco lui Mihai Dinvale, fără sare și piper într-un rol în care ar fi fost obligatoriu să fie briant. Dar, de unde nu e, se vede că degeaba cere și Dan Micu.

Bine distribuți sînt, în schimb, Mitică Popescu în Messer Nicia, ațit de precautul dar benevolul încornorat, schițat de actor cu aplomb și finețe a nuanțelor, într-o remarcabilă efigie a prostiei suficiente, devotate sieși, și Dinu Manolache în Ligurio, compunînd cu detașată ironie și

subtilă malicie chipul celui sărîtor la nevoie, pentru a trage cît mai multe foloase de pe urme tuturor. Părintele Timoteo, rol de anvergură comică și expresă adresă satirică, e puțin cam sumar reliefat scenic de Nicolae Dinică. Promițătoare — evoluția Ioanei Ioachim (Lucreția); pregnant colorată — cea a Cocăi Bloos (Sotrata); modestă — cea a Adrianei Șchiopu (Siro). Nu trece neobservat nici Alexandru Agarici, în Cîntărețul pe care-l interpretează cu umor și măsură.

Decorurile lui Puiu Antemir, de o mo-

dernă simplitate funcțională, folosesc doar cîteva elemente sugestive pentru schimbarea cadrului, (cu ajutorul unor negre panouri mobile, în cutia neagră a scenei), permițînd treceri pe cît de rapide pe ațit de amuzante, la un moment dat totuși supralicitate regizoral.

Costumele Mariel Miu, surprinzător de diferite ca valoare artistică de la unul la altul, mărturisesc o posibilă acoladă temporară, dar și o sărăcie a materialelor cam greu de ascuns.

VICTOR PARHON

